

ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РОЗВИТКУ КАР'ЄРИ В ДИСКУРСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ

- A** Виокремлено актуальні проблеми професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку кар'єри в дискурсі педагогічної теорії. Обґрунтовано, що у впровадженні стратегічних пріоритетів розвитку педагогічної освіти України важливою є підготовка вчителя, зорієнтованого на реалізацію освітніх реформ та розбудову конкурентної, якісної системи освіти й водночас успішного в реалізації професійних та особистісних цілей, вдалої професійної кар'єри. З'ясовано, що в умовах стандартизації вищої педагогічної освіти підготовка майбутнього вчителя має бути спрямована на формування компетентностей, які уможливають реалізацію ключових завдань кар'єрного зростання (вибір кар'єри; адаптація до кар'єри; планування кар'єри; зміна (повторний вибір) кар'єри; розвиток кар'єри). Визначено авторську позицію щодо переліку принципів підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри (соціальна та професійна мобільність студентів; практико-орієнтована підготовка у педагогічному закладі вищої освіти; комунікація та освітньо-професійна рефлексія під час організації освітнього процесу; самоорганізація освітньої та наукової діяльності майбутніх учителів на усіх етапах набуття професії; єдність управління та студентського врядування в освітньому процесі; гнучкість і прогностичність розвитку системи вищої педагогічної освіти; колективного співробітництва (корпоративності). Виокремлено й структуровано педагогічні умови розвитку досліджуваного феномена за трьома блоками (організаційно-методичним; мотиваційно-цільовим; змістовим).

Ключові слова: педагогічна освіта; професійна підготовка майбутніх учителів; розвиток професійної кар'єри

- S** *Olefirenko Taras. Issues in the professional training of future teachers to the career development in the discourse of pedagogical theory.*

The article highlights the current issues in the professional training of future teachers to their career development in the discourse of pedagogical theory. The study substantiates that to implement the strategic priorities of pedagogical education in Ukraine, it is important to train a teacher focused on the implementation of educational reforms and developing a competitive, high-quality education system, and at the same time, to train a teacher who is successful in implementing professional and personal aspirations, successful professional career. It was found that in the context of standardization of higher pedagogical education, future teacher training should be aimed at the competencies development that will enable the implementation of key career goals (career choice; career adaptation; career planning; change (or re-selection) choice) career; career development). The study reveals the author's view on the list of principles of future teachers training to professional career development (social and professional mobility of students; real job-oriented training in a pedagogical higher education institution; communication and educational and professional reflection within the educational process; self-organization of educational and scientific activities of the future teachers at all stages of acquiring a profession; unity of management and student governance in the educational process; flexibility and predictability of the development of the system of higher pedagogical education; collaborative cooperation (corporatism). The article specifies the pedagogical prerequisites for developing the phenomenon under study in three blocks (organizational-methodical; motivational-target; content).

Key words: pedagogical education; professional training of future teachers; professional career development

Олефіренко Тарас Олександрович, кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки інженерно-педагогічного факультету; декан факультету педагогіки і психології, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, Україна

Olefirenko Taras, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Professor for the Department of Theory and Methods of Technological Education, Sketching and Computer Graphics at the Engineering and Pedagogics faculty, Dean of the Faculty of Pedagogics and Psychology, National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

E-mail: olephirenko_to@ukr.net

Актуальність проблеми. Стрімкий процес глобалізації створює низку викликів, які пов'язані з прагненням країн світу бути конкурентоспроможними на ринку праці й, водночас, зберегти людський потенціал як основу їхнього соціально-економічного й гуманітарного зростання. Тож в умовах кардинальних змін у системі сучасної вищої освіти України вирізняється проблема визначення місії, мети, завдань, принципів, змісту, технологій і форм підготовки випускників до розвитку професійної кар'єри з урахуванням нових реалій глобальної конкуренції на ринку освітніх послуг.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Передусім зазначимо, що теоретичні й прикладні аспекти підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри були предметом досліджень багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. Так, сутність феномена проектування кар'єри майбутніх фахівців із вищою освітою було розглянуто у працях таких науковців, як Т. Канівець [3], Ю. Котенева [4], В. Лозовецька [6], Ю. Ярових [14], М. Abessolo, J. Rossier, A. Hirschi [15], J. Akkermans, V. Brenninkmeijer, M. Huibers, R. Blonk [16], B. Collins [17], M. Perna [19] та ін.

Автором цієї публікації було виконано низку наукових праць, які дали змогу визначити підходи до модернізації освітнього процесу з метою формування готовності студентів до побудови професійної кар'єри (у співавторстві) [18], обґрунтувати педагогічну доцільність використання тренінгів у процесі підготовки майбутніх учителів до побудови професійної кар'єри [8], виокремити принципи підготовки студентів педагогічних закладів вищої освіти (ЗВО) до побудови професійної кар'єри [9] тощо. Однак на тепер у педагогічній теорії немає однозначного розуміння того, які проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема учителів, до розвитку кар'єри потребують вивчення й віднайдення підходів до їхнього розв'язання, що й обумовлює доцільність здійснення цієї наукової розвідки.

Мета статті: виокремити проблеми професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку кар'єри в дискурсі педагогічної теорії.

Викладення основного матеріалу дослідження. Передусім зазначимо, що в межах нашого дослідження характеризуватимемо сутність професійної підготовки майбутніх учителів як початок їхньої професійної кар'єри і водночас як старт процесу формування професійної самоідентифікації засобами набуття знань і компетентностей під час освітнього процесу у педагогічному ЗВО. Додамо, що поняття «кар'єра» тлумачитимемо як досягнення успіху особистості у визначеній сфері її професійної діяльності.

На нашу думку, наріжні питання професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку кар'єри треба розглядати в дискурсі таких проблем у педагогіці, як: 1) визначення актуальних завдань педагогічної освіти з огляду на стратегічні пріоритети розвитку галузі; 2) стандартизація ви-

щої педагогічної освіти; 3) обґрунтування основних вимог (принципів), що визначають загальне спрямування освітнього процесу з організації та планування кар'єри студентів у ЗВО; 4) виокремлення складників освітнього процесу, зокрема педагогічних умов, що в сукупності забезпечують процесуальні аспекти та реалізацію завдань досліджуваного феномена. Послідовно схарактеризуємо авторську позицію щодо розкриття визначених проблем професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку кар'єри в дискурсі педагогічної теорії.

Як вказувалося вище, однією з ключових проблем професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку кар'єри, на наше переконання, є визначення її актуальних завдань з огляду на сучасні виклики в галузі вищої педагогічної освіти. Як визначено в «Концепції розвитку педагогічної освіти» (2018) [11], важливою проблемою, яка потребує розв'язання, є дисбаланс між суспільним запитом на висококваліфікованих педагогічних працівників, перспективами розвитку суспільства, глобальними технологічними змінами та існуючою системою педагогічної освіти, а також рівнем готовності сучасних педагогічних працівників до сприйняття й реалізації освітніх реформ в Україні [там само, с. 4].

Вважаємо, що суттєву роль у реалізації стратегічних пріоритетів розвитку педагогічної освіти має вчитель, на якого покладаються завдання навчання й виховання нового покоління – мобільного, компетентного, конкурентоспроможного, з активною громадянською позицією. Окрім того, учитель має допомогти своїм вихованцям визначитися щодо їхніх індивідуальних професійних уподобань і майбутньої професії, пояснити важливість опанування інструментів пошуку їхнього місця у професійному житті, адаптації на робочому місці, подальшого професійного й кар'єрного розвитку. Але й сам педагог має володіти такими ж знаннями, вміннями й навичками. Ось чому в умовах розвитку педагогічної освіти значна увага має надаватися професійній підготовці майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри.

Переконані, що визначальним важелем у подоланні дисбалансу між очікуваннями держави, суспільства, замовників освітніх послуг (внутрішніх стейкхолдерів), працевлагодівців (зовнішніх стейкхолдерів) щодо якості вищої педагогічної освіти стало затвердження у 2019–2021 рр. нового покоління стандартів вищої освіти (ВО) за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка [2], які містять сучасні вимоги до рівня освіти осіб, перелік компетентностей (інтегральної, загальних і спеціальних) випускника ЗВО, опис нормативного змісту підготовки здобувачів ВО (сформульований у термінах результатів навчання) [там само].

Тож надважливим і актуальним завданням педагогічних ЗВО є підготовка генерації освітян до професійної діяльності в умовах запровадження оновлених стандартів ВО [там само], розв'язання якого пов'язане із формуванням

у майбутніх учителів готовності до розвитку професійної кар'єри. Зокрема, у процесі виокремлення особливостей підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри в умовах запровадження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» для другого (магістерського) рівня ВО [12] виявлено, що серед переліку загальних компетентностей випускника ЗВО значущими для розвитку професійної кар'єри є здатності до:

- пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК2);
- застосування знань у практичних ситуаціях (ЗК3);
- навчання і оволодіння сучасними знаннями (ЗК4);
- адаптації та дій у нових ситуаціях (ЗК5);
- міжособистісної взаємодії (ЗК7);
- соціально відповідальних і свідомих дій (ЗК8);
- співпраці у міжнародному контексті (ЗК9) [там само].

Вважаємо, що набуття таких компетентностей дасть змогу реалізувати майбутньому вчителю п'ять ключових завдань, що пов'язані з кар'єрним зростанням: вибір кар'єри; адаптація до кар'єри; планування кар'єри; зміна (повторний вибір) кар'єри; розвиток кар'єри. Додамо, що в умовах стандартизації вищої педагогічної освіти для майбутніх педагогів під час набуття ними майбутньої професії важливим є досягнення балансу у формуванні професійних (*hard skills*) і надпрофесійних (*soft skills*) навичок. Це обумовлює чіткіший підхід до визначення принципів розвитку професійної кар'єри майбутніх учителів з урахуванням нових викликів, включаючи ті, що пов'язані з орієнтацією на світові, зокрема європейські стандарти якості вищої педагогічної освіти.

Викладене створює теоретичне підґрунтя для виокремлення особливостей підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри в умовах стандартизації вищої педагогічної освіти. На наше переконання, однією з таких особливостей є створення у ЗВО відповідних служб, різноманітних структурних підрозділів профорієнтації та працевлаштування, акмеологічних центрів, студентських кадрових агентств, центрів кар'єри, що реалізують консалтингові програми кар'єрного розвитку.

Як зазначає С. Кутняк, стратегічним напрямом діяльності таких служб є психолого-педагогічна та організаційна підтримка і супровід кар'єри майбутнього вчителя, які забезпечуються професіоналами (педагогами, психологами, тьюторами) [5, с. 125–126].

Аналіз практики діяльності Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова дав змогу виявити, що важливим чинником інформування майбутніх учителів про стан ринку праці є проведення «Днів кар'єри», «Презентацій освітніх установ», «Ярмарку вакансій» тощо. Основне завдання, яке вирішується на таких заходах, – це надання інформаційної посередницької підтримки випускникам або студентам у пошуку роботи і працевлаштуванні за їхніми індивідуальними запитами.

У результаті систематичної участі майбутніх учителів у запропонованих заходах вони:

- *по-перше*, мають можливість ознайомитися з інформацією про реальну ситуацію на ринку праці та надання освітніх послуг;
- *по-друге*, вивчають алгоритми та способи пошуку роботи;
- *по-третє*, розглядають правові аспекти побудови взаємин із роботодавцями;
- *по-четверте*, набувають досвід аналізу змін, що відбуваються на ринку праці, враховуючи їх у процесі професійного становлення;
- *по-п'яте*, навчаються складати резюме тощо.

Наступним аспектом наукового аналізу проблеми професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку кар'єри у дискурсі педагогічної теорії є виокремлення принципів означеного процесу. У цьому контексті звернімо увагу на напрацювання колективу авторів під керівництвом З. Курлянд, в основі яких – визначення низки принципів, що впливають на розвиток професійної кар'єри під час фахової підготовки майбутнього фахівця з вищою освітою, а саме: гуманітаризація професійної освіти; професійно-естетичне виховання; професійно-економічне виховання; професійно-екологічне виховання; самоорганізація освітньої діяльності студентів; наукова організація праці студента; співробітництво; відкритість; різноманітність; урахування запитів на фахівців у контексті потреб регіонального розвитку освіти; рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу; суспільно-державного управління [13, с. 50–52]. Вважаємо, що заслуговує на увагу позиція Г. Морозової, на думку якої організацію та планування кар'єри студентів у ЗВО необхідно здійснювати з дотриманням таких принципів: довгострокового планування кар'єри з конкретизацією та коригуванням цілей; обґрунтованості вибору кар'єри; активного пошуку ресурсів і виявлення оптимального шляху розвитку кар'єри; постійного саморозвитку і самовдосконалення особистості [7, с. 8].

Викладене уможлиблює формування авторської позиції щодо переліку принципів підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри, а саме принципів:

- 1) соціальної та професійної мобільності студентів;
- 2) практико-орієнтованої підготовки у педагогічному ЗВО;
- 3) комунікації та освітньої-професійної рефлексії під час організації освітнього процесу;
- 4) самоорганізації освітньої та наукової діяльності майбутніх учителів на усіх етапах набуття професії;
- 5) єдності управління та студентського врядування в освітньому процесі;
- 6) гнучкості і прогностичності розвитку системи вищої педагогічної освіти;
- 7) колективного співробітництва (корпоративності).

Нам імпонує позиція Е. Гуссерля, який вважає, що саме під час професійної підготовки у ЗВО відбувається активний пошук особистістю мети і цінностей майбутньої професії, усвідомлення переваг і складнощів, які можуть виникнути на шляху її опанування [1, с. 14]. Учений переконаний, що перед педагогічним ЗВО стоїть непросте завдання пошуку адекватних способів включення студентів як у процес освіти, так і в майбутню педагогічну професію. Виходячи із цього, стає очевидною необхідність внесення змін у систему професійної підготовки майбутніх педагогів, що окреслює проблему пошуку детермінант, які обумовлюють її зміст, педагогічну підтримку, відповідність сучасним запитам ринку праці [там само, с. 14].

Теоретично значущими для виокремлення складників освітнього процесу, що в сукупності забезпечують процесуальні аспекти та реалізацію завдань досліджуваного феномена, є умовиводи В. Лозовецької. Учена визначає низку психолого-педагогічних умов кар'єрного зростання особистості в ринкових умовах діяльності, а саме:

- сприйняття умов ринкового середовища щодо здійснення професійної діяльності та умов кар'єрного розвитку;
- самопізнання професійних, особистісних якостей, аналіз сучасних вимог, що висуваються професією до фахівця;

- формування уявлень про зміст професії та про себе як її представника;
- усвідомлення відповідальності за результати власної праці, формування відповідного рівня компетентності підготовки для того чи іншого виду професійної діяльності;
- формування відповідної системи ціннісних і кар'єрних орієнтацій;
- окреслення професійно-орієнтованих цілей і мотивів щодо планування й реалізації кар'єри особистості в умовах ринкового середовища [6, с. 242].

При обґрунтуванні педагогічних умов було з'ясовано, що існує два підходи до їхньої диференціації. Як правило, вони охоплюють декілька напрямів впливу на досліджуване явище, й таких напрямів дослідники визначають від трьох до п'яти.

Спираючись на висновки М. Пригодія [10, с. 187], структуруємо педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри за трьома блоками:

- 1) організаційно-методичний – умови, що сприяють підвищенню загальної ефективності освітнього процесу;
- 2) мотиваційно-цільовий – умови, що сприяють адаптації до майбутньої професійної діяльності;
- 3) змістовий – умови визначення змісту підготовки до майбутньої професійної діяльності (рис. 1):

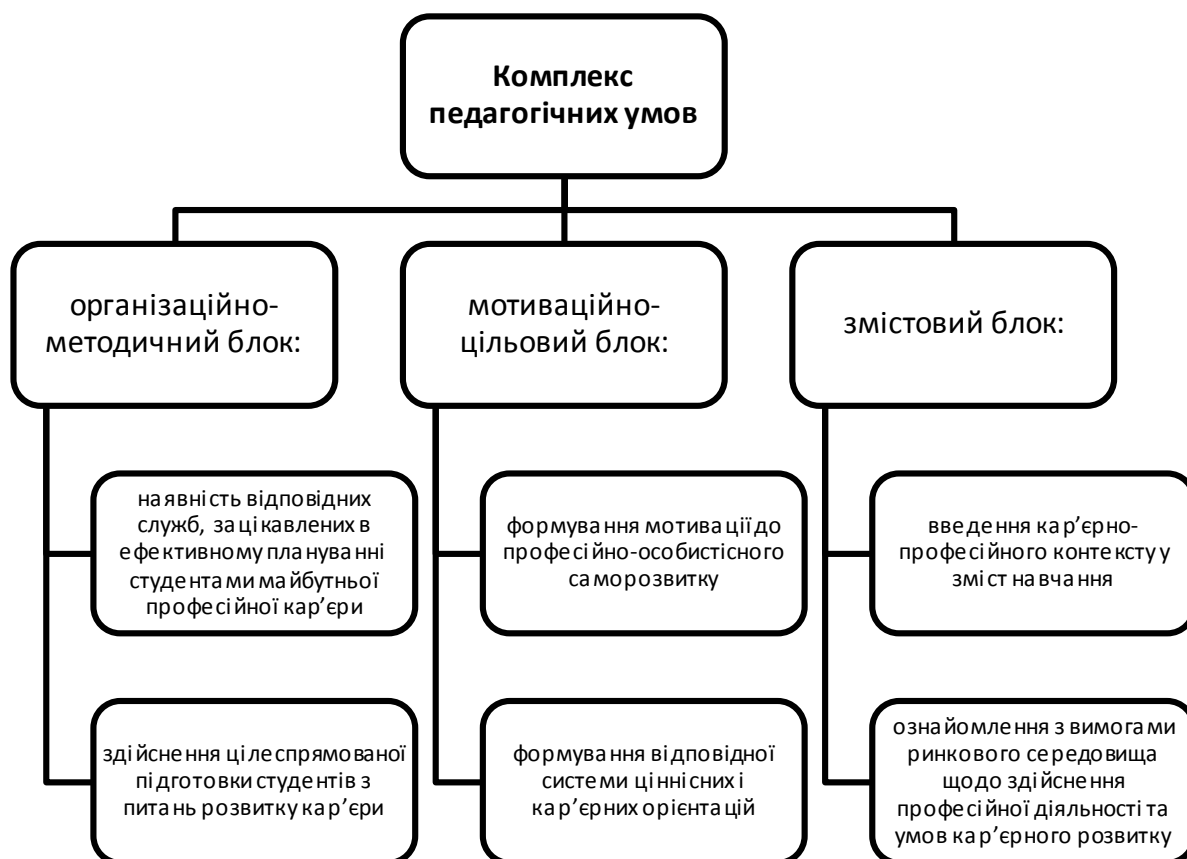

Рис. 1. Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри

Як ілюструє *рис. 1*, до організаційно-методичного блоку було включено такі педагогічні умови: наявність відповідних служб, зацікавлених в ефективному плануванні студентами майбутньої професійної кар'єри; здійснення цілеспрямованої підготовки студентів із питань розвитку кар'єри; залучення до професійної діяльності на етапі навчання в закладі освіти.

Перелік педагогічних умов, що входять до мотиваційно-цільового блоку, складають такі: формування мотивації до професійно-особистісного саморозвитку; формування відповідної системи ціннісних і кар'єрних орієнтацій.

Змістовий блок представлено такими педагогічними умовами: введення кар'єрно-професійного контексту до змісту навчання; ознайомлення з вимогами ринкового середовища щодо здійснення професійної діяльності та умов кар'єрного розвитку.

Додамо, що важливим перспективним дослідницьким завданням для нас є розроблення діагностичного інструментарію з метою експериментальної перевірки ефективності означених педагогічних умов в освітньому процесі ЗВО України.

Висновки. Викладене створює теоретичне підґрунтя для формування низки умовиводів та узагальнень. У процесі аналізу нагальних проблем професійної підготовки майбутніх учителів до розвитку кар'єри виявлено, що серед стратегічних пріоритетів є подолання дисбалансу між суспільним запитом на висококваліфікованих й компетентних педагогічних працівників, перспективами розвитку суспільства, глобальними технологічними змінами та чинною системою педагогічної освіти, а також рівнем готовності сучасних педагогічних працівників до сприйняття та реалізації освітніх реформ. Обґрунтовано, що вчитель, який є ключовою фігурою у реалізації освітніх реформ, має бути зорієнтованим на побудову конкурентної, якісної системи освіти й водночас бути успішним у реалізації професійних й особистісних устремлінь, прикладом для своїх вихованців у побудові вдалої професійної кар'єри.

Виокремлення особливостей підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри в умовах запровадження Стандартів вищої освіти за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», зокрема для другого (магістерського) рівня ВО, дало змогу виявити, що серед переліку загальних компетентностей випускника значущими для розвитку професійної кар'єри є такі: здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність учитися й опановувати сучасні знання; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність до міжособистісної взаємодії; здатність діяти соціально відповідально і свідомо; здатність працювати в міжнародному контексті. Визначено, що набуття таких компетентностей дасть змогу реалізувати майбутньому вчителю п'ять ключових завдань, що пов'язані з кар'єрним зростанням: 1) вибір кар'єри; 2) адаптація до

кар'єри; 3) планування кар'єри; 4) зміна (повторний вибір) кар'єри; 5) розвиток кар'єри.

Під час обґрунтування основних вимог (принципів), що визначають загальне спрямування освітнього процесу з організації та планування кар'єри студентів у ЗВО, було визначено авторську позицію щодо їх переліку. Так, до принципів підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри входять такі: соціальна та професійна мобільність студентів; практико-орієнтована підготовка у педагогічному ЗВО; комунікація та освітньо-професійна рефлексія під час організації освітнього процесу; самоорганізація освітньої та наукової діяльності майбутніх учителів на усіх етапах набуття професії; єдність управління та студентського врядування в освітньому процесі; гнучкість і прогностичність розвитку системи вищої педагогічної освіти; колективного співробітництва (корпоративності).

Виокремлення складників освітнього процесу, зокрема педагогічних умов, що в сукупності забезпечують процесуальні аспекти та забезпечують реалізацію завдань досліджуваного феномена, уможливило структурування їх за трьома блоками: організаційно-методичним (умови, що сприяють підвищенню загальної ефективності освітнього процесу); мотиваційно-цільовим (умови, що сприяють адаптації до майбутньої професійної діяльності); змістовим (умови визначення змісту підготовки до майбутньої професійної діяльності).

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у розробленні діагностичного інструментарію перевірки педагогічної доцільності впровадження в освітній процес педагогічних ЗВО результатів теоретичного пошуку автора статті, зокрема принципів і педагогічних умов підготовки майбутніх учителів до розвитку професійної кар'єри.

Список використаних джерел

1. Гуссерль Э. А. Феноменология [Статья в Британской энциклопедии]. Логос. 1991. № 1. С. 12–21.
2. Затверджені стандарти вищої освіти. Офіційний вебсайт Міністерства освіти і науки країни. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzheni-standarti-vishoyi-osviti> (Дата звернення 25.08.2021).
3. Канівець Т. М. Формування психологічної готовності студентів до здійснення майбутньої професійної кар'єри : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.10 / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка. Київ, 2013. 200 с.
4. Котенєва Ю. М. Формування уявлень про професійну кар'єру у студентів педагогічного коледжу в процесі фахової підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Держ. заклад «Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2016. 300 с.
5. Кутняк С. В. Становление карьеры будущего учителя в процессе профессиональной подготовки. *Известия российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена*. 2010. № 125. С. 120–127.
6. Лозовецька В. Т. Професійна кар'єра особистості в сучасних умовах : монографія. Київ, 2015. 279 с.
7. Морозова Г. П. Организация и методика планирования карьеры менеджера в процессе профессиональной подготовки в вузе : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Москва, 2004. 29 с.
8. Олєфіренко Т. О. Використання тренінгів при підготовці майбутніх учителів до побудови професійної кар'єри. *Освітній дискурс* : зб. наук. праць. / гол. ред. О. П. Кивлюк. Київ : Гілея, 2019. Вип. 17 (10). С. 46–54.
9. Олєфіренко Т. О. Принципи підготовки майбутніх учителів до побудови професійної кар'єри. *Вісник Національного університету «Чернівецький колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. Чернівці, 2019. Вип. 4 (160). С. 24–29.

10. Пригодій М. А. Сучасні аспекти підготовки вчителів технологій : монографія. Чернівці : ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка, 2011. 384 с.
11. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України № 776 від 16.07.2018 року. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> (Дата звернення 25.08.2021).
12. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для другого (магістерського) рівня вищої освіти : Наказ міністерства освіти та науки України від 11 травня 2021 року № 520. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/82566/ (Дата звернення 27.08.2021)
13. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, І. О. Бартенєва, І. М. Богданова, О. А. Галіцян та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. Київ : Знання, 2012. 392 с.
14. Яровых Ю. В. Карьерный рост педагога: типологизация, проблемы, перспективы. *Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin)*. 2014. № 5 (146). С. 13–17.
15. Abessolo M., Rossier J., Hirschi A. Basic values, career orientations, and career anchors: empirical investigation of relationships. *Frontiers in Psychology*. 2017. Vol. 8. P. 1–11. URL: https://www.researchgate.net/publication/319645704_Basic_Values_Career_Orientations_and_Career_Anchors_Empirical_Investigation_of_Relationships (Last accessed: 17.07.2021).
16. Akkermans J., Brenninkmeijer V., Huibers M., & Blonk R. W. B. Competencies for the contemporary career: Development and preliminary validation of the career competencies questionnaire. *Journal of Career Development*. 2013. № 40 (3). P. 245–267. URL: <https://doi.org/10.1177/0894845312467501>
17. Collins B. *The importance of personal branding: uses of personal branding for career development and success* [Unpublished bachelor degree thesis, California Polytechnic State University]. Repository for California Polytechnic State University. 2012 URL: <https://digitalcommons.calpoly.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1048&context=joursup> (Last accessed: 18.05.2021).
18. Olefirenko T. O., Bobrytska V. I., Batechko N. G., Reva T. D., Chhalo O. M. Involving University Stakeholders in Upgrading the Fostering of Students' Readiness to Embark on a Career. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. 2021. Vol. 20. No. 4. P. 152–171. URL: <https://www.ijlter.org/index.php/ijlter/article/view/3471>.
19. Perna M. C. *Let's make students career ready – Period*. Forbes, 2020. URL: <https://www.forbes.com/sites/markcperna/2020/01/28/lets-make-students-career-readyperiod/?sh=d79bfc1de0f3> (Last accessed: 18.05.2021).
8. Olefirenko, T. O. (2019). Vykorystannia treninhiv pry pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv do pobudovy profesiinoi kariery [Using training to prepare future teachers to build a professional career]. In O. P. Kyvliuk (Ed.), *Osvitnii dyskurs [Educational discourse]: zbirnyk naukovykh prats* (Is. 17 (10), pp. 46-54). Kyiv: Hileia [in Ukrainian].
9. Olefirenko, T. O. (2019). Pryntsypy pidhotovky maibutnikh uchyteliv do pobudovy profesiinoi kariery [Principles of training future teachers to build a professional career]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Chernihivskiy kolehium» imeni T. H. Shevchenka. Pedagogichni nauky [Bulletin of the Taras Shevchenko National University «Chernihiv Collegium». Series: Pedagogical sciences]*, 4 (160), 24-29 [in Ukrainian].
10. Pryhodii, M. A. (2011). *Suchasni aspekty pidhotovky vchyteliv tekhnolohii [Modern aspects of technology teacher training]: [monohrafiya]*. Chernihiv: ChNPU imeni T.H. Shevchenka [in Ukrainian].
11. *Pro zatverdzhennia Kontseptsii rozvytku pedahohichnoi osvity [On approval of the Concept of development of pedagogical education]: Nakaz Ministerstva osvity i nauky krainy # 776 vid 16.07.2018 roku*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti> [in Ukrainian].
12. *Standart vyschoi osvity za spetsialnistiu 011 Osvitni, pedahohichni nauky haluzi znan 01 Osvita/Pedahohika dlia druhooho (mahisterskoho) rinvnia vyschoi osvity [Standard of higher education in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences in the field of knowledge 01 Education / Pedagogy for the second (master's) level of higher education]: Nakaz ministerstva osvity ta nauky Ukrainy vid 11 travnia 2021 roku № 520*. Retrieved from http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/82566/ [in Ukrainian].
13. Kurliand, Z. N. (Ed.). (2012). *Teoriia i metodyka profesiinoi osvity [Theory and methods of vocational education]: navch. posib*. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
14. Yarovikh, Yu. V. (2014). Karernii rost pedahoha: typolohyzatsiya, problemi, perspektyvi [Career growth of a teacher: typology, problems, prospects]. *Vestnyk THPU [TSPU Bulletin]*, 5 (146), 13-17 [in Russian].
15. Abessolo, M., Rossier, J., & Hirschi, A. (2017). Basic values, career orientations, and career anchors: empirical investigation of relationships. *Frontiers in Psychology*, 8, 1-11. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/319645704_Basic_Values_Career_Orientations_and_Career_Anchors_Empirical_Investigation_of_Relationships.
16. Akkermans, J., Brenninkmeijer, V., Huibers, M., & Blonk, R. W. B. (2013). Competencies for the contemporary career: Development and preliminary validation of the career competencies questionnaire. *Journal of Career Development*, 40 (3), 245-267. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/0894845312467501>.
17. Collins, B. (2012). *The importance of personal branding: uses of personal branding for career development and success* [Unpublished bachelor degree thesis, California Polytechnic State University], Repository for California Polytechnic State University. Retrieved from <https://digitalcommons.calpoly.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1048&context=joursup>.
18. Perna, M. C. (2020). *Let's make students career ready – Period*. Forbes. Retrieved from <https://www.forbes.com/sites/markcperna/2020/01/28/lets-make-students-career-readyperiod/?sh=d79bfc1de0f3>.
19. Olefirenko, T. O., Bobrytska, V. I., Batechko, N. G., Reva, T. D., & Chhalo, O. M. (2021). Involving University Stakeholders in Upgrading the Fostering of Students' Readiness to Embark on a Career. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 20, 4, 152-171. Retrieved from <https://www.ijlter.org/index.php/ijlter/article/view/3471>.

References

1. Husserl, le. A. (1991). Fenomenolohiya [Phenomenology]. [Stata v Brytanskoj entsyklopedyy]. *Lohos [Logos]*, 1, 12-21 [in Russian].
2. *Zatverdzeni standarty vyschoi osvity [Approved standards of higher education]*. Ofitsiyniy vebсайт Ministerstva osvity i nauky krainy. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> [in Ukrainian].
3. Kanivets, T. M. (2013). *Formuvannia psykhologichnoi hotovnosti studentiv do zdiiśnennia maibutnoi profesiinoi kariery [Formation of psychological readiness of students for future professional career]*. (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
4. Kotienieva, Yu. M. (2016). *Formuvannia uiavlennia pro profesiinu kariery u studentiv pedahohichnoho koledzhu v protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of ideas about professional career in students of pedagogical college in the process of professional training]*. (PhD diss.). Starobilsk [in Ukrainian].
5. Kutniak, S. V. (2010). Stanovlenye karery buduschego uchytelia v protsesse professionalnoi podhotovky [Formation of a future teacher's career in the process of professional training]. *Yzvestiya rossyiskoho gosudarstvennogo pedahohicheskoho unyversyteta im. A. Y. Hertzena [Bulletin of the Russian State Pedagogical University. A. I. Herzen]*, 125, 120-127 [in Russian].
6. Lozovetska, V. T. (2015). *Profesiina kariera osobystosti v suchasnykh umovakh [Professional career in modern conditions]: monohrafiya*. Kyiv [in Ukrainian].
7. Morozova, H. P. (2004). *Orhanyzatsiya y metodyka planyrovannia kareri menezhera v protsesse professionalnoi podhotovky v vuze [Organization and methodology for planning a manager's career in the process of*

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 30.08.2021